

Силабус
навчальної дисципліни
Українська мова (для науки, аналітичної сфери та управління)
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Спеціальність 015 Професійна освіта
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти третій рівень вищої освіти

Викладач Вікторія Загороднова
Посилання на сайт Персональна сторінка на сайті БДПУ: URL:
<https://bdpu.org.ua/zagorodnova>
Сторінка курсу в електронній системі МУДЛ: URL:
<https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=3137>

Контактний телефон +4915906323815
E-mail викладача: vzagorodnova@gmail.com
Графік консультацій вівторок, 10.00-11.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3/ 90	-	18	72	залік

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: українська мова, граматика української мови, мовна наукова картина світу, науковий стиль, мова аналітики, мовна стратегія в науковій комунікації.

Предметом навчальної дисципліни Українська мова (для науки, аналітичної сфери та управління) є українська мова як соціально-науковий, аналітичний феномен і засіб управлінської діяльності.

Мета та завдання курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова (для науки, аналітичної сфери та управління)» – формувати високий рівень мовної компетентності майбутнього фахівця в науково-орієнтованому навчанні, поглибити знання здобувачів про сучасну терміносистему відповідно до спеціальності, навчити їх самостійно створювати мовну стратегію в сучасній науковій комунікації.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- отримати знання про особливості національної мовної наукової картини світу;

- удосконалити мовний рівень власних наукових робіт (наукове есе, дисертаційна робота, стаття та ін.);
- оптимально використовувати мовні засоби в усній навчальній та науковій комунікації (бліц-доповідь, виступ з мультимедійною презентацією, інформаційне повідомлення та ін.).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **знати**:

- відомості про науковий стиль як важливу форму втілення наукової інформації, функційне навантаження конкретних терміносистем;
- тактики трансформування створеного автором писемного наукового тексту в його усно-інформативний різновид, пристосований до сприймання в аудиторії;
- основи й техніки наукового редагування, саморедагування, переклад наукових праць;
- мовностилістичні ресурси української літературної мови;
- основні засоби кодифікації (словники, довідники), правила складання відгуків і рецензій на наукові роботи;

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач буде **вміти**:

- трансформувати створений автором писемний науковий текст у його усно-інформативний різновид, пристосований до сприймання в аудиторії;
- володіти основами й технікою наукового редагування, саморедагування, перекладання наукових праць;
- володіти мовностилістичними ресурсами української літературної мови;
- використовувати основні засоби кодифікації (словники, довідники), створювати нормативні наукові тексти зі спеціальності, складати відгуки і рецензії на наукові роботи, правильно вживати й оформлювати цитати.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ФК 1. Здатність інтегрувати знання з різних галузей, планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері професійної освіти (за спеціалізаціями); здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в галузі професійної освіти та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням спеціалізації;	ПРН 3 Планувати, організовувати та проводити експериментальні й теоретичні наукові дослідження в сфері професійної освіти, формулювати і перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, узагальнювати результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень у сфері професійної освіти та презентувати результати

<p>здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері професійної освіти на основі розуміння їх сутності, чинників впливу, тенденцій розвитку, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень (методологічна компетентність)</p>	<p>дослідження. ПРН 5 Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми професійної освіти державною та іноземними мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.</p>
---	--

Зміст курсу:

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Культура наукової мови, її основні категорії та поняття

Тема 1. Сучасний стан та проблеми наукової комунікації (культуромовний аспект). Основні категорії української наукової мови. Поняття про культуромовну особистість. З історії формування наукового стилю. Стильові ознаки науково-навчального мовлення і засоби їх вираження. Структурні особливості наукового тексту. Мовні засоби наукових текстів.

Тема 2. Зміни у поглядах на специфіку наукового стилю. Думки науковців щодо написання наукового тексту. Психолого-педагогічні основи формування культуромовної особистості. Причини появи академічного жаргону. Мовні вміння та успіх або неуспіх науковця у професійній діяльності. Типові помилки щодо використання мовних засобів у наукових текстах.

Змістовий модуль 2. Жанри наукового дискурсу

Тема 3. Поняття про науковий дискурс. Науковий дискурс сучасності.

Сутність жанрів наукової комунікації. Жанри як стратегії реалізації наукового дискурсу. Жанри первинної наукової комунікації як формати оприлюднення наукових здобутків.

Тема 4. Вторинні жанри наукової комунікації. Жанр статті в сучасному науковому просторі України. Архітектоніка та мовні особливості жанру наукової рецензії. Типові мовні огріхи у тексті наукової статті.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 3. Структура та мовностилістична специфіка наукових текстів

Тема 5. Структура наукового тексту. Мова і стиль наукової роботи. Інтертекстуальність як один із параметрів наукового тексту. Правила цитування та оформлення бібліографічного переліку.

Тема 6. Еволюція наукового тексту в умовах інформаційної цивілізації. Текстовий аспект творчості. Досвід написання наукових текстів видатними вчених і можливості його використання у процесі підготовки наукових текстів. Психологічні аспекти роботи над науковим текстом. Плагіат у науковому тексті.

Змістовий модуль 4. Український термін як національно-культурне явище.

Тема 7. Термінознавство як наука. Термін та його властивості. Росіянізми в українській термінології. Англіцизми у різних терміносистемах. Роль інтернаціоналізмів у різних терміносистемах.

Тема 8. З історії термінознавства. Термінологія: національна чи міжнародна? Лексико-семантична характеристика української науково-технічної термінології. Найвидатніші українські термінологи. Українська термінографія на сучасному етапі. Лексико-термінологічне засмічення української наукової мови (на матеріалі статей).

МОДУЛЬ 3

Змістовий модуль 5. Типологія помилок у науковому тексті.

Тема 9. Культуромовний аспект наукового тексту. Лексичні помилки. Морфологічні помилки. Синтаксичні помилки. Стилїстичні аномативи.

Тема 10. Лінгвістичні параметри наукового стилю. Помилки слововживання у наукових текстах. Типи багатослів'я у наукових текстах. Типи синтаксичних помилок у науковому тексті. Стилїстичні особливості лексичних засобів у науковому мовленні. Мовні помилки у студентських наукових роботах.

Змістовий модуль 6. Культура усного наукового мовлення.

Тема 11. Особливості усного наукового мовлення. Культура наукової доповіді, наукового виступу, лекції. Наукові заходи як вияв мовної культури дослідника. Мовний етикет у науковому спілкуванні.

Тема 12. Чи потрібне науці красномовство? Мовна агресія як антипод культури мовлення. Порушення орфоепічних норм у науковому мовленні. Особливості редагування усного тексту. Етикет науковця: ілюзія чи реальність? Феномен милозвучності української мови.

Методи навчання:

- Впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, метод проблемного викладу матеріалу, проблемні питання і завдання), робота з художнім текстом, метод бесіди, комп'ютерна підтримка навчального процесу.
- Теоретичні методи вивчення мови (повідомлення, пояснення, бесіда (аналітичні і синтетичні питання), читання підручника).
- Теоретико-практичні методи вивчення мови і навчання мови (диктант; мовний розбір) – аналіз певних мовних явищ; спостереження; реконструювання (видозмінення) – метод, що полягає у зміні словоформ, синтаксичних конструкцій; конструювання – складання словосполучень, речень заданих типів, форм слова).

- Практичні методи вивчення мови і навчання мови (частковий і повний (комплексний) аналіз тексту; побудова зв'язних висловлювань в усній і письмовій формі; написання викладів творів; вправи – рецептивні (аналіз готового, або «чужого», тексту); репродуктивні (видозміна тексту); продуктивні (конструювання самостійних прикладів, висловлювань)). Пояснення незрозумілих слів, підготовка усних повідомлень та письмових творів, виправлення граматичних і стилістичних помилок в усному мовленні учнів, навчання роботі з довідковою літературою.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від здобувача очікується здатність відповідати на запитання, які стосуються вивченого матеріалу, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проектор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання знань здобувачів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного та підсумкового контролів і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. Під час оцінювання на практичних заняттях враховується активна участь здобувачів на заняттях, здатність відповідати на запитання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Підсумковий контроль відбувається у формі заліку, який складається з письмової частини (аудіювання, читання, письмо) та усної частини (говоріння).

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		50	100
Практичні заняття	30		
Самостійна робота	20		
Підсумковий контроль		50	
Залік:			
реферат (50%)	25		

презентації результатів виконаних завдань та досліджень (50%)	25		
---	----	--	--

Таблиця 2. Розподіл набраних здобувачем балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Практичне заняття 1	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 2	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 3	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 4	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 5	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 6	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 7	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 8	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 9	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 10	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 11	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 12	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 13	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 14	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 15	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 16	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 17	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 18	0,5	0,9	1,2	1,6
Максимальна кількість набраних балів	9	16,2 ≈ 16	21,6 ≈ 22	28,8 ≈ 29

Таблиця 3. Розподіл набраних здобувачем балів під час поточного контролю

(самостійна робота)

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Самостійна робота 1 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 2 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 3 (6 год.)	0,5	0,9	1,4	2
Самостійна робота 4 (6 год.)	0,5	0,9	1,4	2
Самостійна робота 5 (6 год.)	0,5	0,9	1,4	2
Самостійна робота 6 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 7 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 8 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 9 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 10 (6 год.)	0,5	0,9	1,4	2
Самостійна робота 11 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 12 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Максимальна кількість набраних балів	5,2 ≈ 5	10	15,2 ≈ 15	20

Таблиця 4. Розподіл набраних здобувачем балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Залік:				
Реферат	3	8	14	25
презентації результатів виконаних завдань та досліджень	3	8	14	25

Максимальна кількість набраних балів	6	16	28	50
---	----------	-----------	-----------	-----------

Таблиця 5. Шкала оцінювання поточного та підсумкового контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
39-50	відмінно	зараховано	A (відмінно)
32-38	добре		B (добре)
26-31			C (добре)
21-25	задовільно		D (задовільно)
14-20			E (задовільно)
8-13	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-7	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 6. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю

90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	задовільно		E (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел:

Базова

1. Ботвина І.В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови: Навч. посіб. К.: ЛртЕк, 1998. 190 с.
2. Городенська К.Г. Синтаксична специфіка української наукової мови // Українська термінологія і сучасність. К: КНЕУ, 2001. Вип. 4. С. 11-15.
3. Гриценко Т.Б. Українська мова за професійним спрямуванням: Навч. посіб. для студентів ВНЗ.К, 2010. 624 с.
4. Коваль Л.П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту. К: Вид-во Київського університету, 1970. 307 с.
5. Михайлова О.Г. Українське наукове мовлення. Лексичні та граматичні особливості: Навч. посіб. Х., 2000. 97 с.
6. Непийвода Н.Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект). К, 1997. 303 с.
7. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
8. Основи наукового мовлення: Навч.-метод, посіб. / Уклад. Т. В. Симоненко. — Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. 2005. 80 с.
9. Панько Т.І. Українське термінознавство. Львів, 1994. 215 с.
10. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. К.: ВЦ Академія, 2010. 216 с

Допоміжна

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003. 432 с.

2. Довідник з культури мови: Посібник / С.Я. Єрмоленко, С.П. Бибик, Н.М. Сологубта ін.: За ред. С.Я.Єрмоленко. К: Вища школа, 2005. 99 с.
3. Єрмоленко С.Я. Науковий стиль // Українська мова: Енциклопедія. 3-тє вид., змін, і допов. К.: Вища школа. С421-422.
4. Культура українсько їмови: Довідник / За ред. В.М. Русанівського. К.: Либідь, 1990. 302 с.
5. Культура фахового мовлення: Навч. посіб. / За ред. Н.Д. Бабич. Чернівці: Книги ХХ ст. 2005. 572 с.
6. Український правопис. 3-тє вид., випр. і допов. К: Наук. думка, 1993. 240 с.
7. Чемеркін С.Г. Українська мова в інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси. К, 2009. 240 с.

Інтернет-ресурси

1. Національна бібліотека України імені Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>
2. Бібліотека БДПУ. URL: <http://catalog.bdpu.org/cgi-bin/wfinder.cgi>
3. Велика електронна бібліотека. URL: <http://www.big-library.info/>
4. <http://novamova.com.ua>
5. <http://chak-chy-pravylnno-my-hovorymo.wikidot.com/>
6. <http://www.mova.info>
7. <http://www.kulturamovy.org.ua/>